

Rätten att ha eller byta religion eller övertygelse

Den första av religions- och övertygelsefrihetens kärnaspekter är rätten att fritt ha, byta eller lämna sin religion eller övertygelse. Detta handlar om dina personliga övertygelser och kallas religions- och övertygelsefrihetens interna dimension. Rätten att ha eller byta religion eller övertygelse är en absolut rättighet – vilket innebär att den enligt internationell rätt aldrig får begränsas. Vare sig du är kristen, muslim, baha'i, yazidier eller ateist, oavsett om du bor i Singapore, Sverige eller Sudan, i fred eller krig, oavsett vad religiösa eller politiska ledare säger – har du och alla andra rätt att hålla fast vid din tro eller byta till en annan, eller att vara icke-troende.

Det är emellertid uppenbart att många människor blir nekade denna absoluta rätt och straffas eller angrips för sin religion eller övertygelse, av regeringar, av familjemedlemmar eller av grupper i samhället.

En del regeringar förbjuder vissa religioner eller trosyttringar. Falungong rörelse inom Buddhismen som, har förbjudits i Kina. Falungongutövare har drabbats av frihetsberövande, tortyr och tvångsarbete i omskolningsläger i ett försök att få dem att överge sin tro.

I Eritrea finns bara fyra statligt erkända religioner, och människor som bekänner sig till icke-erkända religioner, såsom pingströrelsen eller Jehovas vittnen, har utsatts för hårda straff.

De kanske vanligaste exemplen på kränkning av rätten att ha en religion eller övertygelse är hatbrott, där våldsoffer tillhör en viss religiös identitet eller övertygelse. De attackeras eftersom de har en särskild religion eller övertygelse.

I Frankrike ökade hatbrott som överfall, trakasserier eller våldsbrott mot muslimer med 250 procent under 2015, med 336 registrerade incidenter. Och antalet hatbrott mot den judiska befolkningen var fortsatt hög med 715 rapporterade fall.

På landsbygden i vissa delar av Mexiko har protestanter, blivit utsatta för våld eller drivits från sin mark av samhällsledare som vill behålla en traditionell, romerskkatolsk religiositet. I många länder är religiös identitet, nationell identitet och statens identitet nära sammanflätade. Under sådana omständigheter kan religiösa minoriteter och människor som lämnar majoritetsreligionen, inklusive ateister, betraktas som illojala mot nationen eller till och med som ett hot mot rikets säkerhet. Den absoluta rätten att lämna en religion eller övertygelse ignoreras ofta.

Indonesien har lagstiftat kring religionsfrihet, men lagarna skyddar enbart personer med vissa religioner: islam, protestantism, katolicism, buddhism, konfucianism och hinduism. Ateism skyddas inte. Vid trettio års ålder avtjänade Alex Aan, som har muslimsk bakgrund, ett fängelsestraff på två och ett halvt år, och hotades med böter på 11 000 dollar för att ha skrivit "Gud existerar inte" och ha startat en Facebooksida för ateister.

Aan åtalades för att ha publicerat hädiska texter på internet och ha uppmanat andra att omfamna ateism – och därmed ha spridit information vars syfte var skapa religiös oenighet eller missämja. Aan misshandlades av uppretade folkmassor och blev utstött ur samhället, trots att han publicerade en ursäkt på sin Facebooksida.

I Iran kan personer som konverterat från islam till kristendom utsättas för hårda straff, i synnerhet om de är verksamma inom icke-registrerade hemkyrkoförsamlingar. I juli 2017 dömdes fyra konvertiter till tio års fängelse för att ha "agerat mot nationens säkerhet". Tre av dem dömdes dessutom till 80 piskrapp för att ha druckit nattvardsvin, då staten ändå betraktar dem som muslimer, som i Iran inte tillåts dricka alkohol.

Ofta använder politiska och religiösa ledare sin tolkning av heliga texter eller religiösa traditionella lagar för att rättfärdiga förbud mot, och bestraffningar för att lämna majoritetsreligionen, eller för att tillhöra vissa grupper. Bland bestraffningar förekommer dödsstraff, frihetsberövande, uppsägning från arbete, upplösning av äktenskap och förlorad vårdnad om barn.

I ett antal länder med muslimsk majoritet, däribland Saudiarabien och Pakistan, är rätten att lämna islam begränsad. Detta är emellertid inte alls något ofrånkomligt. Till exempel i Sierra Leone är omkring 70 procent av landets befolkning muslimer och 20 procent kristna, men fastän religionen tar stor plats i det offentliga rummet så är den inte politiserad, och omvändelser mellan religionerna är vanliga.

De här problemen är inte begränsade till länder med muslimsk majoritet. I delar av Centralafrikanska republiken har så kallade anti-balaka-miliser använt dödshot för att tvinga medlemmar av den muslimska minoriteten att bli kristna.

Och flera delstater i Indien har en lagstiftning som begränsar rätten att byta religion. Människor som vill konvertera måste till exempel söka tillstånd från regeringsmyndigheterna.

Och det är inte bara regeringar som bryter mot rätten.

I Indien har det också förekommit allvarliga våldsamheter där hindunationalistiska grupper har angripit kristna och muslimer, ibland med krav på omvändelse under hot om våld. I vissa fall har människor som fördrivits med våld blivit tvingade att konvertera för att få återvända till sina hem.

Inte heller är religiösa människor de enda som har problem. Människor som kritiserar religiösa idéer eller förhållandet mellan religion och stat kan råka illa ut. Under de senaste åren har flera bloggare i Bangladesh mördats av extremistiska grupper för att ha kritiserat religiösa idéer, religiös utövning och staten. Tyvärr har regeringens försök att stoppa dessa våldsamma extremistgrupper ännu inte haft någon framgång. Vissa regeringar undviker att fördöma attacker mot personer som kritiserar religiösa idéer. Denna tystnad skickar signalen att våldet är rättfärdigt och acceptabelt.

På internationell nivå är friheten att byta religion eller övertygelse mycket kontroversiell. I själva verket har rätten att byta religion uttryckts på ett svagare sätt varje gång FN:s medlemsländer har enats om en ny konvention eller förklaring.

Men även om språket blir svagare har FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, vars uppgift är att ge råd till länder om hur man tolkar konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, sagt att "friheten att ha eller att ansluta sig till en religion eller övertygelse ovillkorligen medför frihet att välja religion eller övertygelse, inklusive rätten att ersätta sin nuvarande religion eller övertygelse med en annan eller att anta ateistiska åsikter, liksom rätten att behålla sin religion eller övertygelse".

För att sammanfatta – rätten att ha eller byta religion eller övertygelse är absolut. Den får inte under några omständigheter begränsas. Ändå begränsar vissa regeringar denna rätt, och det finns många fall där familjer eller grupper i samhället straffar människor på olika sätt för att de tillhör en religion eller övertygelse eller övergår till en annan.

Du kan hitta mer information om rätten att ha eller byta religion eller övertygelse, inklusive texter från grunddokumenten om de mänskliga rättigheterna, i utbildningsmaterialet på hemsidan.

Copyright SMC